

С.А.Копылов, И.М.Конет

Профессор педагогики (к 75-летию со дня рождения П.С.Атаманчука)

В статье рассматриваются и анализируются основные этапы жизни, педагогической и научной деятельности доктора педагогических наук, профессора, академика АНВО Украины Петра Сергеевича Атаманчука.

Ключевые слова: *П.С.Атаманчук, доктор наук, профессор, академик, ученый-методист.*

Одержано 3 липня 2014 року

УДК 378.011.3-057.175(092)

О.М.Завальнюк, І.М.Конет

**Зоряний час професора В.С.Прокопчука
(до 70-річчя від дня народження)**

У статті аналізуються основні етапи життя, педагогічної і наукової діяльності доктора історичних наук, професора, члена-кореспондента Української академії історичних наук Віктора Степановича Прокопчука.

Ключові слова: *В.С.Прокопчук, доктор наук, професор, бібліотека, член-кореспондент, учений-історик.*

Як відомо, людина упродовж свого короткого чи більш тривалого життя набуває простих і складних знань, умінь і навичок, отримує певну освіту, стає особистістю та десятиліттями накопичує, зміцнює і реалізує свій гуманітарний і творчо-професійний потенціал, по-різному витрачає його на усі життєві і трудові справи, чимало з яких мають, особливо у наш теперішній час, не просте, утилітарне, а досить розмаїте, громадське і навіть державне значення.

Під такі критерії підпадає, зокрема, Віктор Степанович Прокопчук – неординарна, творча особистість, життя якої пройшло непрості випробування у недалекому минулому, яка вирізняється з-поміж багатьох тисяч своїми дуже чіткими людськими гранями, позитивною енергетикою, інтелектуальністю, величезною активністю і цілеспрямованістю, які стосуються різних сфер діяльності, блискучим умінням вирішувати усі без виключення поставлені перед ним завдання, успішним подоланням при цьому негараздів і перешкод, що траплялися не раз, та невпинним моральним і творчим вдосконаленням, які забезпечили

стрімкий ріст його громадського і професійного визнання у молоді, а ще більше у зрілі роки.

Він народився 20 липня 1944 р. у с. Блищанівка Дунаєвського району Кам'янець-Подільської області (нині – Хмельницька) у родині освітянина Степана Івановича (у мирний час завідував сільськими початковими школами), який, не повернувшись з жахливої війни, так і не зміг побачити сина – продовжувача свого роду. Ставити на ноги двох дітей (старшою була донька Олена) у той важкий час довелося матері Емілії Іванівні, яка трудилася у відновленому колгоспі; їй допомагали дідусь маленьких Прокопчуків Іван Якович, педагог за освітою, та бабуся Євдокія. Спільними зусиллями вони наповнили життя маленького Віктора та його сестрички великою турботою, дбали про щоденний шматок хліба, простенький одяг, хоч замінили батька ніхто не міг. Рано довелося взятися до домашньої роботи, допомагати матері, часто відмовляючись від простих дитячих розваг. Змалку чув розповіді старших про війну, історичні події, пов'язані з його рідним селом, сусідніми населеними пунктами, зокрема, Михайлівкою. Уже тоді у хлопчика розвивалася неабияка уява про прашурів, які колись жили на цих землях, працювали, захищаючи себе і своїх дітей від ворогів. Чи думалось йому тоді про своє майбутнє – скоріш за все, що ні, хоч не раз бажав стати дорослішим (як чимало старших, міцних сільських хлопців), щоб уміти захистити себе від несправедливості, образ тощо. А осмислення давніх сторінок історії свого краю прийде значно пізніше.

Освіту здобув у Блищанівській семирічці та Рахнівській середній школі, куди довелося щоденно, крім неділі, відмірювати пішою ходою загалом до 10 км. Вчитися любив. Навчальні завдання завжди вирішував швидко і якісно. Як єдиний у сім'ї чоловічина, завжди допомагав матері по господарству – і в садибі, і в колгоспі, особливо восени, коли треба було збирати врожай технічних культур. Якщо фізичної роботи було багато, до уроків готувався увечері, при нині неіснуючому способі освітлення – керосинній лампі. У шкільні роки багато читав, виробив вміння вчасно виконувати усі, у т.ч. й позанавчальні доручення учителів (зокрема, проявив себе у підшефному класі під час проведення виховних заходів) і громадського помічника бібліотекаря (допомагав популяризувати літературні новинки у середніх класах), добре організовувати себе і не допускати “хандри”, встигати скрізь, при цьому поєднуючи різні напрями діяльності.

Мама пишалася сином, його успіхами, схвальними відгуками, почутими від учителів, хоч не раз ховала гірку сльозу. А Віктор жив у світі дитячих цінностей, де шана до вчителя була незаперечним пріоритетом. Тож так хотілося бути схожим і на батька-педагога, якого бачив лише на фотокартках, і на тих освітян, яких запізнав упродовж десяти років і мав намір наслідувати професійно. І найкоротшим шляхом до цієї мрії виявилось працевлаштування в бібліотечно-освітній сфері. Учорашньому десятикласнику, відповідальному, дисциплінованому, вихованому і закоханому у книгу, навчальні успіхи якого були відзначені випускною срібною медаллю, відразу запропонували очолити Слобідськоракнівську бібліотеку, яка на певний час залишилася без керманіча. А коли в одній

із шкіл звільнилася посада піонервожатога, не роздумуючи попросився туди, адже розумів, що це стане кроком до омріяного педагогічного майбутнього. Керівництво районним відділом освіти вирішило посприяти юнакові, враховуючи як відповідну рекомендацію дирекції Рахнівської десятирічки, так і добру пам'ять про його батька-педагога, який назавжди вписав своє ім'я в освітній літопис Дунаєвеччини. Так з'явився другий запис у трудовій книжці – піонервожатаий Тернавської восьмирічної школи. Та незабаром він переїде до села Кривчика, де у місцевій восьмирічці, без педагогічної освіти, але з великим бонусом довіри, стане учителювати, навчаючи дітей російської мови та літератури. Щоб виправити цю невідповідність, запевнив, що обов'язково здобуде вищий освітній фах. Серйозно готувався до уроків, різних шкільних заходів, ловив кожне слово колег зі стажем, яке допомагало йому розбиратися в педагогічних премудростях, жадібно читав уславлених літературних класиків, критичний аналіз їх творчості. І якось влітку 1962 р., під час відпустки, показав директорові школи витяг із протоколу засідання приймальної комісії Кам'янець-Подільського державного педагогічного інституту про зарахування його студентом історико-філологічного факультету (відділ російської мови і літератури). Звістка поширилася дуже швидко, було багато привітань. А він скромно мовчав, був задоволений тим, що не підвів тих, хто в нього повірив, хто побачив у його домаганнях непідробне, щире прагнення стати справжнім педагогом, присвятити своє життя школі, як це зробили свого часу його дідусь і батько.

Почався новий етап життя. На відміну від пересічної школи, яка привчила до свого життєвого ритму, довелося звикати до зовсім нового порядку, де контроль за працею студента не був щільним. Новим було й середовище, що формувалося здебільшого із зрілих людей, які пройшли службу у війську, мали значний стаж роботи. Але в колі своїх товаришів не губився, навпаки, ґрунтовні шкільні знання, лідерський запал, усвідомлення відповідальності і, не в останню чергу, природне уміння знаходити порозуміння з людьми, дуже швидко забезпечили "стажнику" провідне місце у молодіжному колективі: йому довірили очолити комсомольський осередок академічної групи. Після лекцій, разом із товаришами, займався у літературному і хоровому гуртках, виступав у десятках концертів, пробував себе на аматорській сцені.

Навчання у виші подобалось. Знав в обличчя ректора, проректора, інших представників управлінської команди. Ловив кожне слово глибоко шанованих ним викладачів-філологів та істориків, задумувався над прослуханим лекційним матеріалом, шукав відповіді на складні питання, які ставили лектори. До семінарських занять готувався сумлінно, не обмежуючись одними підручниками і посібниками. У його читацькому формулярі значилися хрестоматії, збірки творів багатьох письменників, десятки і десятки монографічних видань, фахових журналів тощо, матеріал яких конспектував, повторював, а вже на заняттях осмислено розповідав про ті чи ті події, пов'язані з темою, яка вивчалася, вміло аналізував твори літераторів, не раз висловлював власну думку, робив стислі висновки.

Попри філологічний профіль майбутньої професії, тягнувся також і до історичного пізнання минулого, якого студентів майстерно навчали І.С.Винокур (з ним наукові контакти простяглися на десятиліття), Л.А.Коваленко, А.О.Копилов та інші. Допитливий юнак задавав наставникам чимало непростих запитань, які свідчили про його велику зацікавленість різними проблемами історичного шляху свого народу, особливо регіональної історії. В результаті допитливості та настанов викладачів-істориків він робив перші науково-краєзнавчі проби, які згодом розвинув у більш серйозні сюжети, оприлюднені спочатку в місцевій пресі.

Розставання з вишем, який 1967 року закінчив блисуче, отримавши дипломом з відзнакою, було якимсь двозначним. З одного боку, звик до розміреного офіційного і неформального спілкування з викладачами-інтелектуалами (О.І.Брицина, І.С.Винокур, І.С.Зеленюк, Л.А.Коваленко, Г.М.Краєвська, Г.Л.Лебедик, Е.Й.Розенштейн, П.І.Свідер, В.І.Тищенко та ін.), з якого черпав мудрість і корисні поради, рекомендації до підтримання напруженого ритму повсякденної академічної праці і високого рівня самоорганізації, а з іншого, щемило у душі, відчувалася утрата чогось значного, сутнісного, через що не хотілося покидати гомінкий навчальний корпус, де був у своїй стихії, серед надійних друзів. Але доля кликала у незвідане, на учительську роботу до Яромирської середньої школи на Городоччині, куди отримав державне направлення.

Робота захопила сповна. Встигав скрізь. Переймав педагогічний досвід старших колег, готувався до уроків. Викладав історію у випускних класах. Залучив учнів до роботи в краєзнавчому гуртку, ходив з ними у різні походи, зайнявся творенням шкільного музею. Однак розвинути здобутки на тому місці не судилося – посеред навчального року військкомат призвав на армійську службу.

Виконавши свій патріотичний обов'язок, на початку 1969 р. приступив до роботи на Дунаєвеччині, посівши посаду учителя історії Маківської середньої школи – одного із флагманів навчальних закладів району. 25-річному працівнику і вдумливому педагогу відкрилися широкі перспективи для розкриття своїх талантів. Хотілося зробити якомога більше і в навчальній, і позакласній, і виховній роботі з школярами, завоювати авторитет як серед колег-педагогів, так і батьківської громадськості. Ці напрямки роботи були постійними, забирали багато часу. Утім учитель, який працював за покликом серця, не нарікав, справлявся з багатогранною роботою, його ставили у приклад іншим.

Не на останньому місці було бажання розвивати свої науково-дослідні здібності. Саме у той час історики і краєзнавці регіону працювали над підготовкою величезного тому "Історія міст і сіл УРСР. Хмельницька область", який виконувався на загальнодержавному рівні, як складова частина 26-томного фундаментального всеукраїнського видання. Молодого дослідника запитали до збору матеріалу до ґрунтовно історичного нарису про с.Маків. Працюючи над цим складним і відповідальним завданням, він, пам'ятаючи настанови і уроки своїх викладачів, не раз виїжджав до обласного і центральних державних архівів, найбагатших бібліотек – Академії наук і республіканської, де за короткий час зібрав

величезний конкретно-історичний і дослідницький фактаж, на базі якого і появилася наукова праця.

Робота в архівах дала змогу виявити низку цікавих історичних документів, копії яких згодом розмістив у шкільному історико-краєзнавчому музеї, який сам і започаткував. Про ті чи інші сторінки історії села періодично писав замітки для районної газети, чим завоював собі авторитет серед мешканців Дунаєвеччини, особливо краєзнавчого загалу. У педагогічному колективі до нього ставилися із невідомою шанобою. Тож коли наприкінці 1969–1970 навчального року звільнилася посада керівника школи, ніхто не заперечував, щоб Віктор Степанович, якого цінували за простоту, вимогливість, великий професіоналізм, працьовитість і людяність, зайняв цю посаду. Звісно, кандидатуру, на перший погляд, без великого педагогічного стажу, але, безперечно, перспективну, з гарними професійними, організаційними і людськими якостями, реальними науковими і краєзнавчими здобутками, без зволікань схвалили на високому районному і обласному рівнях. Відкрився шлях до управлінської кар'єри. Однак “недолік” все-таки знайшовся – позапартійність. Для тодішнього керівника це було вкрай неприпустимо. Тож незабаром поповнив партійні ряди. Молодий директор працював невтомно: запозичував і примножував досвід свого попередника І.І. Сохатюка, вникав у всі складові внутрішньошкільного життя, успішно репрезентував колектив на сільському, районному і обласному рівнях. Перевірки роботи, здійснювані різними структурами, давали, зазвичай, втішні результати. Школа вийшла в передові і на обласному рівні. Керівника помітили і оцінили на різних нарадах, зборах та конференціях. А у 1972 р. Віктору Степановичу зробили пропозицію, від якої не було прийнято відмовлятися, – перейти на роботу до Дунаєвського райкому компартії України. Там пропрацював довгих вісім років, набувши великого досвіду управлінської роботи. Завжди треба було бути в гуці людей, цікавитися їхніми інтересами, запитами, проблемами, проводити різноманітні заходи не лише у райцентрі, а й багатьох населених пунктах. На все це не вистачало часу.

Неспокійною виявилася й посада завідувача відділом районної освіти, на яку він перейшов у 1980 р. Потрібно було приділяти велику увагу кожній школі, сприяти в розв'язанні матеріально-технічних, кадрових та інших проблем, дбати про підвищення якості загальної освіти в регіоні. Довелося робити сотні виїздів до сільських шкіл, аналізувати на місці їх відповідність існуючим стандартам, складати відповідний рейтинг, знайомитися із строкатою мережею дошкільних навчальних закладів, які були в розпорядженні сільськогосподарських та інших підприємств, шукати механізм вирішення існуючих проблем. Набравши потужної ходи, В.С. Прокопчук змушений був перервати кар'єру, оскільки знову покликали на партійну роботу. На цей раз – на посаду секретаря райкому партії і члена бюро. Доручили курувати знайому йому освітню галузь, а також культуру і медицину. До цього всього додалося ще й депутатство у райраді. У всіх трудових колективах добре знали секретаря-депутата, який не залишав без уваги питання їхньої життєдіяльності. Усіх керівників знав на пам'ять, охоче спілкувався з ними і в

телефонному, і живому форматі. Депутатський блокнот щотижня поповнювався в ході прийому виборців; конкретні проблеми громадян виборчого округу (бувало, що й інших округів) адресувалися для розв'язання в різні підприємства, заклади, організації, після чого депутат повідомляв заявникам про їх повне чи часткове вирішення.

Нові політичні віяння, спрямовані на демократизацію і гласність у країні, а також непересічні особисті якості (неабиякі вміння працювати з людьми, гнучкий організаційний хист, яскравий талант трибуна, який постійно вдосконалювався) стали підставою для його подальшого кар'єрного росту – 1985 року обрали другим секретарем райкому партії. Крім партійної роботи, не цурався й громадської, увійшовши до складу обласної організації Українського фонду культури, став заступником голови правління, а згодом – членом центрального правління, президії УФК.

Прогнозувати свою подальшу роботу в умовах, коли в країні загострювалася економічна і суспільно-політична криза, назрівали доленосні події, було важко. Зустрічаючись з трудовими колективами, говорив про існуючі проблеми чітко, ясно, не ховав правди, не боявся називати речі своїми іменами. Щоразу, після таких важких розмов, не знаходив душевної рівноваги, спокою, оскільки не бачив реального виходу із тодішньої соціально-економічної ситуації. І коли 1988 року звільнилася посада завідуючого відділом освіти, повернувся в колишнє крісло.

Тож найбільш тривалий період посадання однієї посади – цілих 16 років – припав на 1988–2004 рр., коли в Україні визрівала і відбулася національно-демократична революція, в результаті якої постала незалежна держава. Найважчими були 90-і роки. І справа тут не стільки у вирішенні надскладного завдання щодо становлення української школи в ході національно-культурного відродження, скільки в умовах, за яких доводилося його розв'язувати. Найгострішою проблемою була фінансова. Дефіцит грошових коштів призводив до затримання виплати заробітної платні до 6 місяців. Замість грошової оплати праці масово практикувалася натуральна. Матеріально-технічна база шкіл не розвивалася, гостро бракувало сучасних підручників і посібників. Серед освітян панували розчарування і зневіра. У селах, після розпаювання земельного фонду, зникли колективні господарства, які раніше утримували дошкільні навчальні заклади. Нові, поки що слабкі фермерські господарства не поспішали з допомогою. Сільради не мали коштів на ремонт, опалювання приміщень дитячих садків-ясел, виплату зарплати працівникам. Тому, у першу чергу, завідуючому треба було подбати про морально-психологічний настрій освітян, мобілізацію їх енергії, професіоналізму і учительського патріотизму на служіння новій, відродженій школі. Знову, як колись, об'їжджав школи, годинами розмовляв з сільськими педагогами, настроював на оптимістичний лад, особливо людей пенсійного і передпенсійного віку, відповідав на їх непрості запитання, запевняючи в скороминучості важких матеріальних проблем, у здатності молодой української держави в недалекому майбутньому вийти із кризового стану і розвивати якісну масову освіту. Побував у всіх 60 загальноосвітніх школах, 53 дошкільних і 5

позашкільних закладах району, де навчалося майже 10 тис. учнів, утримувались 1775 дошкільнят. Йому вірили. До нього прислухалися. Чимало з тих, хто приносив заяви на звільнення з роботи (а десятки учителів-жінок району тоді шукали заробітків в інших країнах), згодом відкликали їх, чим доставляли величезне задоволення керівникові галузі, який був упевнений, що кожна школа тримається передусім на справжніх майстрах педагогічної ниви. Вболівав за кожного шкільного працівника, допомагав тим, хто потрапив у найскрутніше становище.

Згодом кризові явища були в основному подолані. Поліпшилося фінансування. Учителі отримували без затримування зарплату. Розвіявся песимізм. Школи забезпечували підручниками, коштами на утримання будинків. Активізувалися усі складові педагогічної діяльності, що не могло не радувати В.С.Прокочука, який особисто доклав величезних зусиль для росту авторитету освітянина і української школи. Посилилася робота із обміну досвідом, на вимогу держави запроваджувалися нові, більш вищі стандарти загальної освіти. В районі появилися нові форми діяльності учительської спільноти, що привернуло увагу, зокрема, Академії педагогічних наук України, кілька інститутів якої обрали шкільні заклади Дунаєвщини майданчиком для апробації та впровадження нових освітньо-виховних технологій. Становлення нової української школи йшло повним ходом. Зокрема, у ній відбувалася комп'ютеризація, яка була на постійному контролі завідуючого відділом освіти. Так, у 2001–2003 рр. вдалося придбати 108 персональних комп'ютерів нового покоління для інформатизації навчального процесу. Понад 20 шкіл отримали доступ до мережі Internet. Відповідно до нової освітянської політики, в районі з'явилися профільне навчання і освітні округи. Почала працювати державна програма “Шкільний автобус”. Як успішного управлінця районної ланки, його запросили до участі у засіданні колеги Міністерства освіти і науки України, де розглядалося питання реформування освітянської сфери Хмельниччини. Отримав багато цінного, корисного, звірив свою діяльність з тими новими державними вимогами, про які йшлося на цьому поважному зібранні, накреслив свіжі плани розвитку галузі, які розпочав втілювати у життя.

Великим здобутком Віктора Степановича стало перетворення навчальних закладів в осередки історико-краєзнавчого руху, який розгортався із здобуттям Україною державної незалежності. За його ініціативи у 1992 р. почала функціонувати районна організація відродженої кількома роками раніше Всеукраїнської спілки краєзнавців (ВСК) (нині – Національна спілка краєзнавців України). Тісно співпрацюючи з її головою, академіком П.Т.Тронеком та керівними органами організації, визначив пріоритети діяльності осередків, сформував потужний актив. Головний краєзнавець району прагнув розширити поле краєзнавчого дослідження. Згодом, за його наполегливості, до цієї роботи прилучилися бібліотекарі, вчителі філології, географії, працівники культури, ветерани війни та праці і навіть лікарі. Краєзнавці створили півдесятка музеїв своїх видатних земляків, відкрили на фасадах будинків меморіальні знаки, які увічнювали події та імена, пов'язані з історією та культурою регіону. Школярі взяли шефство над 184 пам'ят-

никами. Були створені літературне об'єднання імені Володимира Бабляка, дитяча літературна студія “Джерельце” (світ побачили два альманахи творів учителів-літераторів та учнів району).

Одним із найбільш важливих напрямів діяльності краєзнавців Дунаєвеччини – від маститих знавців до школярів – стала дослідницька, пошукова робота. Її результати оприлюднювалися на науково-краєзнавчих конференціях, які проводилися у райцентрі за активної участі вчених із Вінниці, Житомира, Кам'янця-Подільського, Києва, Хмельницького та інших міст. Всього у 1992–2003 рр. було проведено 5 таких форумів, які, завдяки організаційному хисту В.С.Прокопчука, стали великою подією у житті краєзнавчої спільноти усієї області. Про талановитого керівника районного осередку, який зумів підняти роботу на високий рівень, забезпечити масовість і ефективність краєзнавчого руху в нових умовах життя країни (на Дунаєвеччині діяли 40 первинних організацій, у яких налічувалося 530 членів), заговорили у столиці. Йому надавали слово з високих трибун, вручали різні нагороди, найприємнішою з-поміж яких стало звання “Почесного члена Всеукраїнської спілки краєзнавців”, ввели до складу редколегії відродженого журналу “Краєзнавство”. А 1996 року обрали членом правління ВСК. Організаційно-краєзнавчий досвід дунаївчан поширився всією Україною. Оскільки історик активно популяризував усі галузі краєзнавства у пресі, виступав у різних друкованих органах із освітянськими, суспільно значущими матеріалами, то заслуженою відзнакою за це стало прийняття його у 1993 р. до Спілки журналістів України.

Стимулюючи активне краєзнавче життя, Віктор Степанович намагався бути у ньому лідером не лише за посадою. Попри величезну зайнятість керівними справами, у короткі після завершення робочого дня години, вихідні дні та під час відпусток брався за дослідження проблеми, пов'язаної із становленням та розвитком історичного краєзнавства в Подільському регіоні. У цьому контексті наполегливо працював у центральних і обласних державних архівах, низці наукових бібліотек, черпав історичний і дослідницький матеріал для кандидатської дисертації, тему якої підказали академік НАН України П.Т.Тронько і членкореспондент НАН України, земляк Ф.П.Шевченко. Одна за другою з'являлися наукові статті, розвідки, брошури, майже десяток книг. 1995 р. в ранзі кандидата історичних наук (дисертацію захистив роком раніше) опублікував монографію “Краєзнавство на Поділлі: історія і сучасність”, яка відкрила автора широкому науковому загалу як вдумливого, ґрунтовного дослідника, здатного науково осмислювати і узагальнювати у широкому хронологічному діапазоні добротний, цінний, викристалізований із маловідомих і невідомих джерел історичний матеріал. Про нього заговорили як про талановитого вченого з великим майбутнім. Ще однією значущою роботою, яка свідчила, з одного боку, про велику зацікавленість дослідника історією населених пунктів Дунаєвеччини, а з іншого – про формування дуже важливого напрямку його наукової біографії, став опублікований 1998 р. окремою книгою історико-краєзнавчий нарис “Лисець” (у спіавторстві). Це видання привернуло велику увагу місцевої спільноти, а в селі

Лисець було влаштовано резонансну презентацію, під час якої авторам висловлювали щирю вдячність за першу ґрунтовну наукову працю, присвячену минувшині їхньої громади.

1995 року сталася поворотна подія у житті В.С.Прокопчука: отримав запрошення від керівництва його *alma mater* стати викладачем-сумісником на історичному факультеті. Оформляючи у відділі кадрів університету документи, на вимогу працівників цього підрозділу довелося підрахувати кількість опублікованих ним наукових праць (загальна вимога для усіх науково-педагогічних працівників). Їх на той час набралось рівно 50 і охоплювали вони переважно історико-краєзнавчу тематику. На кафедрі, очолюваній професором І.С.Винокуром, вченому доручили кілька спецкурсів (як правило, їх пропонували найбільш досвідченим професорам і доцентам), а ректорат, відповідно до його керівного освітянського статусу і величезного досвіду роботи в галузі, запропонував головування у державних екзаменаційних комісіях, де належало оцінити рівень готовності випускників денної і заочної форм навчання того ж таки факультету до роботи у школі, дати узагальнюючу оцінку роботі професорсько-викладацького колективу цього вишівського підрозділу.

Дуже швидко освоїв методику викладацької праці, знайшов контакти зі студентами, поступово завойовував в колективі авторитет лектора-майстра, науковця, вихователя студентської молоді. Щоправда, давалося це дуже нелегко, адже доводилося готуватися до занять у вільний від виконання основних обов'язків час (особиста бібліотека мала достатню кількість необхідної літератури) та й добиратися до нового місця роботи за 32 км не завжди було просто, але це не стало перешкодою у реалізації себе на науково-педагогічному рівні. У середовищі своїх колишніх наставників і десятків інших науковців, які працювали на трьох кафедрах історичного факультету, почувався впевнено, хоча інколи і задумувався про необхідність здобуття ступеня доктора наук, адже у виші історики посідали перше місце за кількістю професорів. Тим часом, в колективі, де приділяли велику увагу науково-дослідній роботі і щороку публікували сотні праць, довелося посилювати свою творчу активність. За 1996–2003 рр. Віктор Степанович зумів підготувати і опублікувати 104 наукових і науково-методичних праць (у т.ч. і на допомогу вчителям), чим засвідчив свій неабиякий науково-творчий потенціал, а також довів відданість факультетській традиції. У доробку переважала історико-краєзнавча тематика. Головними працями того часу стали монографії: “Два села – одна доля” (Кам'янець-Подільський: Оіюм, 2001. – 272 с.) (історичні нариси про сс. Блищанівку і Михайлівку Дунаєвського району) і “Професор М.П.Чорнобривий: нарис життя й науково-методичної діяльності” (Хмельницький, 2003. – 150 с.). Крім того, вчений досліджував життєвий шлях, професійну і громадську діяльність й інших відомих діячів подільського регіону (Павла і Дмитра Богацьких, І.С.Винокура, В.С.Завойка, О.М.Коханка, М.Магери, С.Маковецького, І.Ф.Онофрійчука, В.Д.Отамановського, С.Риндика, А.В.Сваричевського, І.Сварника, Ф.П.Шевченка та ін.). Його статті і розвідки друкувалися на історичному факультеті, у “Педагогічному віснику” (м.Хмельницький), а також

відомих київських виданнях – “Історія України: Маловідомі імена, події факти”, “Київська старовина”, “Краєзнавство” та ін. Почав друкуватися за кордоном (Австралія, Канада). Про важливі питання історичного краєзнавства він доповідав 30 разів на міжнародних, всеукраїнських та регіональних наукових конференціях. Усе частіше брав участь у підготовці збірників наукових праць, очолив 3 редакційні колегії, ще до трьох увійшов як член. Не зникало його ім’я з шпальт обласної та районної газет – за той самий час опублікував майже 70 публіцистичних матеріалів. 1999 року В.С.Прокопчука за успіхи у навчальній, науковій і методичній роботі обрали доцентом кафедри історії народів Росії і спеціальних історичних дисциплін (відповідний міністерський атестат отримав 2001 р.). Тоді ж Академія історичних наук України, оцінивши великі наукові здобутки вченого, ввела його до свого складу в ранзі члена-кореспондента. Доцент-сумісник зумів за короткий час наздогнати, а за деякими параметрами навіть і випередити чимало колег-науковців історичного факультету, увійти до найбільш поважної групи вчених університету.

Найбільш продуктивним у трудовій і науковій біографії В.С.Прокопчука стали 2004–2014 рр., які пройшли у трудовому колективі Кам’янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. На роботу сюди його запросили як знаного науковця, краєзнавця, який на Хмельниччині якнайкраще прислужився справі національного відродження України, після завершення кар’єри державного службовця. У це десятиліття максимально реалізувалися такі його найкращі якості, як вірність життєвій мудрості, надзвичайно висока організованість, величезна працездатність, закоханість у науку, готовність братися за реалізацію складних наукових проектів і доводити їх до успішного завершення, постійне самовдосконалення, вміння раціонально планувати і детально реалізовувати свій загальний поступ і раніш вироблені далекосяжні, стратегічні плани, по жертва власним дозвіллям, відпочинком, в якійсь мірі і родинними справами заради сходження на нові творчі і трудові висоти, цілеспрямоване запровадження у щоденній діяльності високоякісних стандартів праці тощо.

Новим полем діяльності вченого стала очолювана ним наукова бібліотека. Пригадалися перші трудові кроки, пов’язані із сільською книгозбірнею. Але найбільш цінним став досвід дружини Тамари Костянтинівни, яка на той час упродовж 25 років очолювала Дунаєвецьку районну бібліотеку і мала великий авторитет серед бібліотечних керівників області і України загалом. Склалася унікальна ситуація – в одній сім’ї щоденно спілкувалися два найвищі представники бібліотечної сфери – району і університету. Було про що поговорити, і зокрема окреслити найбільш важливі обрії директорської діяльності, пов’язаної із суто жіночим трудовим колективом. Перші зустрічі з ним засвідчили, що усі працівниці – знаючі, відповідальні і, за невеликим винятком, мають великий досвід роботи. Тож за кадрову складову новому директору можна було загалом не хвилюватися. Завдання полягало в тому, щоб максимально організувати бібліотекарів на вирішення низки першочергових завдань – впровадження сучасної організаційної структури і більш ефективних форм роботи (створення

нових відділів, інформатизація виробничих процесів, проведення щорічних акцій “Подаруй бібліотеці книгу”, співпраця з найбільш відомими бібліотеками України тощо), створення електронного каталогу і електронної бібліотеки, продовження комплектування та систематизації документального фонду, посилення методичної роботи, організація науково-дослідної роботи в галузі бібліотеко- і книгознавства, моральне і матеріальне стимулювання праці, аналіз роботи усіх відділів і структурних підрозділів, щорічна атестація працівників і підведення результатів роботи колективу до Всеукраїнського дня бібліотек України тощо.

Ефективно запрацювала бібліотечна рада. Велика увага приділялася росту фонду. Тільки за 2003–2007 рр. він поповнився на 90 тис. і досяг відмітки 930 тис. примірників. Сьогодні він сягає майже 1 млн. документів. Станом на 1 жовтня 2014 р. електронний каталог зафіксував 390 тис. примірників літератури, а бібліотека електронних видань – 16 тис. назв підручників, навчальних і методичних посібників, наукових праць, введених в електронну мережу. 2014 року бібліотека почала формувати інституційний репозитарій – архів праць викладачів університету, введених в світову електронну мережу. Запрацював відділ рідкісної книги, який нараховує понад 27 тис. документів і став справжньою скарбницею раритетів університетської книгозбірні. До цього структурного підрозділу звертаються багато вчених України і зарубіжжя. Щороку передплачується 350 назв журналів і газет, у т.ч. і зарубіжні, якими активно послуговуються члени трудового колективу і студентський загаль.

Бібліотека започаткувала видання “Бюлетня з проблем вищої школи”, “Календаря знаменних і пам’ятних дат університету”, біобібліографічних покажчиків серії “Постаті в освіті і науці” та бібліографічних покажчиків серії “Хмельниччина краєзнавча” та ін. Новим кроком у діяльності бібліотечного колективу стало проведення представницьких науково-практичних конференцій і круглих столів регіонального, всеукраїнського і навіть міжнародного рівнів. Чимало виголошених доповідей стосувалися етапів розвитку і сучасного стану університетської бібліотеки, найбільш відомих її працівників. Набуло розвитку бібліотечне краєзнавство. З ініціативи та активної участі Віктора Степановича вийшли у світ 3 випуски “Наукових праць Кам’янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Серія: Бібліотекознавство. Книгознавство”. Значно зріс науковий доробок працівників університетської бібліотеки. Наприклад, у 2009 р. ними було опубліковано 1 монографію, 58 статей, 12 бібліографічних і 12 персональних покажчиків. Лише у третьому випуску зазначеного збірника, який вийшов у 2013 р., розміщено 30 наукових та інформаційних праць членів колективу бібліотеки.

Без перебільшення, завдяки зусиллям В.С.Прокопчука очолюваний ним підрозділ бібліотеки набув сучасних рис, став відповідати високим вимогам нинішнього дня, перетворився на більш ефективний чинник у підготовці фахівців з різних спеціальностей та науковому житті закладу. Керівництво вищу щороку відзначає бібліотечних працівників грамотами і грошовими преміями, а для визнаних лідерів запровадило спеціальну премію імені Й.І.Токаря. Крім того, за вагомий внесок в розвиток бібліотечної справи, популяризацію української

мови та літератури, видання змістовних інформаційно-бібліотечних видань очолювана Віктором Степановичем бібліотека у серпні 2008 р. отримала обласну премію імені Мелетія Смотрицького.

Ще однією складовою нового періоду життя В.С.Прокопчука стала його активна і напрочуд результативна науково-педагогічна діяльність. На кафедрі архівознавства і спеціальних історичних дисциплін, де він посів посаду професора-сумісника, йому доручили викладати низку нормативних і спеціальних дисциплін для студентів-істориків денної та заочної форм навчання освітньо-кваліфікаційних рівнів “бакалавр”, “спеціаліст” і “магістр”. У зв’язку з цим оперативно розробив змістовні лекційні курси, які постійно вдосконалює. На допомогу студентам видав власно розроблені навчальні посібники, зокрема рекомендований до використання у вишах Міністерством освіти і науки України навчальний посібник “Шкільне краєзнавство”, які знайшли позитивний відгук і в сусідніх університетах. Керує виконанням бакалаврських і дипломних робіт, частина з яких пов’язана з тематикою, яку сам давно досліджує, а також підготовкою 5 кандидатських дисертацій. Найбільш успішні випускники аспірантури, які співпрацювали з Віктором Степановичем, вже підготували тексти робіт, схвалені кафедрою, окремі з них пройшли процедуру захисту і стали дипломованими науковцями.

Молоді члени наукової школи В.С.Прокопчука беруть приклад зі свого керівника, який за час повноцінної роботи в університеті досяг великих результатів. Вже восени-взимку 2004 р. він завершив розпочату ще в Дунаївцях монографію “Під егідою Українського комітету краєзнавства”. За рік появилася ще одна його монографічна праця – “Історичне краєзнавство Правобережної України 30-х років ХХ – початку ХХІ ст.: від репресій, занепаду – до відродження, розквіту”, яка стала віхою у підготовці раніш обраної докторської дисертації. Вчений ґрунтовно проаналізував весь історіографічний і джерельний масиви з цієї теми, дослідив краєзнавчий рух на Правобережжі в умовах репресивної сталінської політики кінця 1920-х – початку 1950-х рр., проаналізував відродження й розгортання краєзнавчого руху та історико-регіональних досліджень у 50–80-ті рр. ХХ ст., велику увагу приділив історичному краєзнавству доби незалежної України. Зроблені автором ґрунтовні висновки належно підсумували роботу, стали цінним внеском в комплексне вивчення складної наукової проблеми. Поряд з цим він виробив пропозиції, що стосуються вдосконалення державної політики в галузі історичного краєзнавства, які були подані на розгляд відповідних дорадчих органів Національної Академії наук України. Рецензії на монографії, опубліковані у провідних наукових виданнях, засвідчили позитивну реакцію відомих представників наукової спільноти, віддали належне їх авторові, з одного боку, за розробку рідкісного сюжету науково-краєзнавчого життя у дуже складну добу, а з іншого, за систематизацію і узагальнення величезного матеріалу, пов’язаного з різними періодами історичного краєзнавства і майже 1,5 тис. персоналій в правобережному регіоні за більш як сім десятків років. Після цих здобутків вченого обрали старшим науковим співробітником Центру дослідження історії Поділля (2006).

Великий конкретно-історичний матеріал, важливі положення і висновки майбутньої докторської дисертації вчений виклав у кількох десятках ґрунтовних статей, які з'явилися в наукових збірниках, які виходили у Вінниці, Вінніпезі, Житомирі, Кам'янці-Подільському, Києві, Луцьку, Острозі, Санкт-Петербурзі, Сідней, Харкові, Хмельницькому, Черкасах, Чернівцях та ін. містах. Про найбільш складні й принципові питання доповідав на більш як 30 міжнародних, всеукраїнських і регіональних конференціях, вивіряв і шліфував концепцію, готувався до найсерйознішої події у його науковій біографії. Вона відбулася в лютому 2009 р. у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича.

Учасники відкритого засідання спеціалізованої вченої ради із захисту докторських і кандидатських дисертацій, на якому Віктор Степанович офіційно виборював найвищий науковий ступінь, добре пам'ятають його величезну змобілізованість, психологічну зосередженість, конкретність у судженнях і відповідях на запитання, які сипалися від офіційних опонентів, членів спецради. Упродовж майже трьох годин він довів присутнім, що де-факто є доктором історичних наук, а його дослідження, винесене на захист, заповнює в історичній науці одну із прогалів і представляє серйозний вклад у розвиток історіографії проблеми. Першим привітав з перемогою присутній на захисті 93-річний академік, Герой України Петро Тимофійович Тронько. Його змістовний виступ як наукового консультанта, піднесений, схвильований стан, якого не приховував перед членами спецради, яскраво свідчили про те, що він, як ніхто інший, дуже вболівав за свого талановитого учня і добре знав ціну його наукового злету.

Розв'язавши цю складну, важку і доленосну проблему, В.С.Прокопчук не збирався спочивати на лаврах, навпаки, отримав нове наукове дихання, усвідомлюючи, що тепер треба реалізовувати себе в новій якості. Передусім він завершив розпочату раніше разом із ученим секретарем наукової бібліотеки Л.Ф.Філінюк монографію з історії бібліотечної справи в Україні – “Бібліотека Кам'янець-Подільського національного університету: роки становлення й розвитку: історичний нарис” (2009), яка стала першою синтетичною працею в царині дослідження діяльності окремих університетських бібліотек України. На прикладі цієї книгозбірні, яка почала формуватися далекого 1918 р., автори, мобілізувавши солідну архівну документальну базу, мемуарні видання і праці українських істориків, уперше ґрунтовно простежили усі найважливіші періоди її творення і функціонування, зробили цінні узагальнення і висновки, які мають не лише науково-теоретичне, а й важливе прикладне значення.

Новими кроками у дослідженні улюбленої історико-краєзнавчої проблематики стали його наступні праці, зокрема персональні монографії: “Інституалізація краєзнавчого руху Правобережної України 20-х років ХХ – початку ХХІ ст.: етапи, форми, напрями діяльності” (2009), яка врахувала і результати захисту докторської дисертації, “Дунаєвеччина: край і люди” (2013), “Краєзнавство на Поділлі: історія і сучасність” (друге, доповнене видання) (2014). У складі авторських колективів взяв участь у підготовці двох фундаментальних праць – “Вища педагогічна освіта і наука України: історія, сьогодення та перспек-

тиви розвитку. Хмельницька область” (2010) та “Від університету педагогічного – до університету національного: Дослідження. Документи” (2011) (про сучасний розвиток Кам’янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка). Разом з двома колегами-істориками опублікував книгу з історії alma mater – “Кам’янець-Подільський учительський інститут у роки Великої Вітчизняної війни: дослідження, документи і матеріали, спогади” (2010), яка викликала чималий резонанс у громадськості регіону.

Вчений багато працює над виданням зібраних наукових праць, зокрема як голова редакційної колегії забезпечив вихід у світ науково-красознавчої збірки “Дунаєвеччина очима дослідників, учасників і свідків історичних подій” (вип. I–V). Як відповідальний редактор і заступник голови редакційної ради, брав найактивнішу участь у підготовці “Наукових праць Кам’янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Серія: Бібліотекознавство. Книгознавство” (вип. 1,2,3). Незмінний заступник голови редколегії “Красавця Хмельниччини” – щоквартального бюлетеня Хмельницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України (№№ 1,2,3,4,5,6). Також входить до складу редколегій інших відомих видань, таких як “Освіта, наука і культура на Поділлі” (т.т. 13-20), “Іван Огієнко і сучасна наука та освіта” (вип. VII, VIII, IX, X), журналів “Красназнавство” і “Педагогічний вісник”, наукових праць за підсумками XII, XIII і XIV Подільських історико-краєзнавчих конференцій (2007, 2010, 2014), матеріалів інших регіональних наукових форумів. Працював відповідальним редактором при підготовці до друку десятків різних видань, зокрема про Микиту Годованця (2008), Євгена Паранюка (2009, 2013), Євгенію Сохачьку (2009), Павліну Каньосу (2009), Семена Абрамовича (2010), Анатолія Сурового (2013).

У співавторстві з професором І.М.Конетом підготував довідково-бібліографічне видання “Доктори наук, професори Кам’янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка”, яке було опубліковано до 95-річчя заснування цього вишу (2013).

Охоче береться за упорядкування окремих видань, яких у його активі кілька десятків, рецензування докторських і кандидатських дисертацій, монографій, брошур, збірок статей тощо. Як відомого українського вченого, Міністерство освіти й науки України двічі (2010, 2013 рр.) призначало членом спеціалізованої вченої ради із захисту кандидатських дисертацій зі спеціальності 07.00.01 – історія України, яка створена на історичному факультеті Кам’янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Беручи участь у процесі атестації молодих науковців, завжди вимогливий, справедливий, толерантно ставиться до їх думок, тверджень, висновків, у дискусіях не нав’язує свого бачення проблем, разом з тим зауваження робить цілком коректно, поважаючи гідність дисертантів та зроблене ними.

Знаходить час і для науково-методичної роботи, порадував студентів українських ВНЗ новим навчальним посібником “Шкільне краєзнавство” (2011), який був виконаний під однойменний навчальний курс на історичних факультетах.

Для майбутніх фахівців, які навчаються передусім у кам'янецьких вишах, видав "Топонімічний словник Кам'янець-Подільського" (у співавторстві) (2014).

Усі ці та інші праці Віктора Степановича дістали схвальний відгук у широкій науковій громадськості, постійно використовуються у навчально-виховному процесі, науково-методичній та дослідній роботі не лише зрілих науковців, але й аспірантів, учителів, студентів, архівних, бібліотечних і музейних працівників, учнів Малої Академії наук. А науковий доробок, який уже встиг зробити В.С.Прокочук, – досить потужний і нараховує загалом понад півтисячі праць, чотири десятки з яких – окремі видання, що принесли йому найбільшу відомість і заслужений авторитет. Як українського автора, його знають і у зарубіжних країнах (Австралія, Білорусь, Канада, Польща, Росія). У масових періодичних виданнях опублікував майже 250 науково-популярних і публіцистичних матеріалів.

Продовжує бути одним із найбільш активних членів обласної організації Національної спілки краєзнавців України, змістовно працює у її керівному органі – президії і на пленумах, завжди глибоко опрацьовує підготовлені матеріали, бере участь у виробленні тих чи тих рішень, націлених на вдосконалення спілчанського життя у його різних сегментах, вирішення назрілих завдань. Входить до складу правління НСКУ. Постійно обирається делегатом з'їздів спілки. Його промови на столичних форумах запам'яталися точністю, лаконічністю і конструктивністю.

Життєвий і професійний шлях, невтомна наукова, педагогічна і громадська діяльність вченого, високої проби особисті якості ґрунтовно висвітлено у більш як 140 публікаціях, авторами яких є відомі вчені (О.Г.Бажан, Л.В.Баженов, В.С.Берека, Ю.І.Блажевич, Г.В.Бондаренко, П.П.Брицький, О.П.Григоренко, М.М.Дарманський, О.М.Завальнюк, О.Б.Комарницький, І.М.Конет, С.А.Копилов, В.П.Ляхоцький, В.П.Мацько, В.О.Савчук, П.Я.Слободянюк, Ю.В.Телячий, П.Т.Тронько, А.Г.Філінюк та ін.), краєзнавці (А.П.Гавришук, В.Захар'єв, А.Коляновський, Ю.Олійник, А.Роздобудько, А.Сваричевський та ін.), журналісти (В.Г.Добровольський, М.І.Красуцький, Т.Слободянюк та ін.). Найбільш ґрунтовною з них стало довідково-бібліографічне видання "Віктор Степанович Прокочук (до 70-річчя від дня народження та 50-річчя педагогічної і наукової діяльності)", що побачило світ влітку 2014 р. Його підготували професори ректор С.А.Копилов і проректор з наукової роботи І.М.Конет, які про здобутки ювіляра обізнані якнайкраще. Саме ці вчені звернули увагу на таку доміную в життєвій і професійній парадигмі ювіляра, як постійне відчуття нового. Інші дослідники й аналітики загострюють увагу на його мудрості (В.С.Берека), таланті дослідника (М.І.Красуцький), відданості справі (В.І.Горбатюк), винятковості у колі краєзнавців (Л.В.Баженов), вмінні творити власну долю (П.П.Брицький), людяності, чарівності і доброзичливості (В.П.Ляхоцький).

Попри заслужене визнання у трудовому колективі Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, нові сміливі плани щодо розвитку бібліотечної сфери вишу та цікаві і змістовні наукові проекти, своєю світлою душою завжди там, де власне сформувався як зрілий, високопрофесійний, визна-

ний в широких колах управлінець і вчений. Дунаївчани не раз відвідували і відвідують свого іменитого земляка, консультуються з різних питань історичного краєзнавства, отримують корисні поради. Саме в такій співпраці народилася ідея продовжити всеукраїнські науково-краєзнавчі конференції, присвячені історії рідного краю (тут вчений підставив своє надійне плече, поділився власним досвідом проведення попередніх подібних форумів, звертався до чільників району з відповідними вмотивованими пропозиціями). Після цього відбулися і залишили яскравий, незабутній слід у їх учасників IV і V конференції “Дунаєвеччина в контексті історії України” (2008, 2013). За їх результатами видано дві вагони збірки науково-краєзнавчих праць, які варто поставити в заслугу професору В.С.Прокопчуку.

Допомагав краєзнавцям у підготовці і виході в світ літератури з історії малої батьківщини, брав на себе наукове редагування таких видань. Не забував учений і про нарощення свого внеску в загальний доробок праць, присвячених Дунаєвеччині. Так, з-під його пера вийшли два цікаві і корисні довідкові видання про визначні особистості в історії краю, брошура про академіка П.Т.Тронька в контексті історико-краєзнавчого руху у мікрорегіоні, науково-краєзнавча праця, присвячена Мелетію Смотрицькому. Таких прикладів можна наводити десятки.

За свою піввікову освітянську, управлінську, науково-краєзнавчу, педагогічну і викладацьку діяльність В.С.Прокопчук удостоєний державних і відомчих нагород, зокрема звання “Заслужений працівник народної освіти України”, медалей “За трудову доблесть”, “25-ліття Українського фонду культури”, “Лауреат Хмельниччини”, багатьма Почесними грамотами Міністерства освіти і науки України, знаками “Відмінник освіти України”, “Петро Могила”. Він – лауреат всеукраїнської премії імені академіка Петра Тронька, обласної – імені Юхима Сіциньського. Десятки разів його нагороджували Почесними грамотами обласної державної адміністрації і обласної ради, низки райдержадміністрацій, Кам’янець-Подільської міської ради, рідного університету.

Надійним тилом, джерелом спокою і райського загишку Віктора Степановича завжди була його сім’я. Соратницею і надійною опорою у реалізації багатьох проєктів чоловіка впродовж 44 років зразкового подружнього життя стала його кохана дружина Тамара Костянтинівна (філолог за освітою), яка до того ж отримала відповідальний статус першої, вимогливої читачки рукописів чоловіка (вона znana як авторка і співавторка багатьох наукових, науково-популярних і публіцистичних праць: книг, брошур, нарисів, статей і заміток). Коли нещодавно берегиня роду несподівано потрапила на лікування, від неї ні на крок не відходив її чоловік: поселився неподалік відомої Одеської клініки, щодня годинами спілкуючись з нею, огортав її своєю ніжністю, зразковою чоловічою увагою, заспокоював і настроював на позитивний кінцевий результат. Доставляв їй необхідні ліки, делікатеси і особливо настирливо спілкувався з лікарями, намагаючись достеменно дізнатися про шанси дружини подолати кризу. Така зразкова опіка, зворушливе ставлення до коханої людини стали справжнім рушієм її одужання.

В інтелігентній українській родині Прокопчуків народилися і зросли дві донечки-голубки – Людмила і Ольга, які, як і їх батьки, обрали педагогічну професію. Створивши свої сім'ї, вони згодом подарували таткові і матусі можливість відчутти себе щасливими дідусем і бабусею. Троє онуків – Костянтин, Вадим і Віктор – нині найбільший скарб для них. Віктор Степанович підтримує з ними постійні зв'язки, жваво і цікаво спілкується, намагається прислужитися, особливо молодшим, своїм величезним життєвим і педагогічним досвідом, а найстаршого, який здобуває вищу освіту в столиці і отримує високі здобутки у навчанні, щомісяця заохочує своєю традиційною “стипендією”. “Онукотерапія” завжди приносить главі роду унікальне відчуття органічного зв'язку з майбутнім. А онуки безмежно раді з того, що мають не тільки уславленого, а й щиросердного, турботливого дідуся, який і порадить, і плече підставить, і, коли треба, надійно захистить, допоможе матеріально.

70-ліття від дня народження та 50-ліття педагогічної, наукової, громадської діяльності доктор історичних наук, професор, директор бібліотеки Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка Віктор Степанович Прокопчук зустрів у zenіті свого розквіту, високими здобутками на науково-педагогічній та управлінській ниві. У цей зоряний час бажаємо йому – сильній, вольовій, яскравій, висококультурній, потужній науково-інтелігентній особистості – міцного здоров'я, родинного затишку, всіляких життєвих гараздів, невичерпного інтелектуального ресурсу, звичного, високого трудового ритму і успішної реалізації нових творчих задумів на благо вищого навчального закладу, історичної науки, улюбленої України.

Многая літа, шановний Вікторе Степановичу! З роси і води!

А.М.Завальнюк, И.М.Конет

**Звездное время профессора В.С.Прокопчука
(к 70-летию со дня рождения)**

В статье анализируются основные этапы жизни, педагогической и научной деятельности доктора исторических наук, профессора, члена-корреспондента Украинской академии исторических наук Виктора Степановича Прокопчука.

Ключевые слова: *В.С.Прокопчук, доктор наук, профессор, библиотека, член-корреспондент, ученый-историк.*

Одержано 24 липня 2014 року